



ПРИРАЧНИК
ЗА ОДРЖЛИВО ФИНАНСИРАЊЕ НА
БИОЛОШКАТА РАЗНОВИДНОСТ,
ЕКОСИСТЕМИТЕ И ЗАШТИТЕНИТЕ ПОДРАЧЈА
ВО ЗАПАДЕН БАЛКАН

ПОИМНИК:
КЛУЧНИ ПОИМИ И ДЕФИНИЦИИ

Младен Лазиќ и Луси Емертон

Implemented by

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

| | |
|--|--|
| Агенда 2030 | Агендата за одржлив развој 2030, што опфаќа 17 Цели за одржлив развој (ЦОР) и 169 цели, е усвоена на 25 септември 2015 г. од шефовите на држави и влади на специјален самит на ОН. Целта е да се искорени сиромаштијата и да се постигне одржлив развој во целиот свет до 2030 г. |
| Агроеколошки мерки | Како што ги дефинира ЕУ, агроеколошките мерки треба да ги поттикнат земјоделците да ја заштитат и да ја подобрат животната средина на нивните ниви така што ќе им се плати за обезбедување еколошки услуги. Земјоделците се обврзуваат, во период од најмалку пет години, да усвојат еколошки земјоделски техники што ги надминуваат правните обврски. За возврат, тие ќе бидат платени како компензација за дополнителните трошоци и загубениот доход. |
| Адаптација (види Климатска адаптација) | Во специфичниот контекст на климатски промени, мерки за приспособување на моментални или очекувани идни климатски промени, со цел да се намали ранливоста на луѓето и на природните системи од штетните ефекти на климатските промени (на пример, зголемување на морското ниво, поинтензивни екстремни временски настани или небезбедност на храната). Исто така, и најдобро да се искористат сите потенцијални корисни можности поврзани со климатските промени (на пример, подолга сезона во земјоделството, зголемени приноси или намален сезонски стрес врз водите). |
| Адаптација базирана на екосистем | Употреба на биолошката разновидност и екосистемските услуги како дел од севкупната стратегија за адаптација, за да им се помогне на луѓето да се приспособат на негативните ефекти од климатските промени (на пример, одржливо земјоделство, интегрирано управување со водни ресурси, обнова на крајбрежните мочуришта, одржливо управување со шуми). Види Адаптација, Климатска адаптација |
| Амортизациски фонд | Фондови што повлекуваат фиксен износ на средства во одреден период. |
| Банки за биолошка разновидност | Види банки за живеалишта. |
| Банки за видови | Систем на трговија или размена каде што може да се заработат кредити од создавање, обнова, подобрување или зачувување определени природни живеалишта за посебни видови, а може и да се купат за да се компензира негативното влијание на развојните активности врз видовите и/или нивното живеалиште. |
| Банка за живеалишта | Систем на тргување или размена каде што може да се заработат кредити од создавање, обнова, подобрување или зачувување определени природни живеалишта, а може и да се купат за да се компензира негативното влијание на развојните активности врз биолошката разновидност и екосистемите. |
| Банки за зачувување на биолошката разновидност | Види Банки за живеалишта. |
| Банка за ублажување штети | Види Банки за живеалишта. |
| Бизниси базирани на биолошката разновидност | Комерцијални претпријатија што генерираат профит преку активности што ја зачувуваат биолошката разновидност и позитивно влијаат врз неа, користат биолошки ресурси на одржлив начин и правично ги споделуваат придобивките што произлегуваат од таквото користење. |
| Биолошка разновидност | Различноста меѓу сите живи организми од сите извори, вклучително и копнени, морски и други водни екосистеми и еколошките комплекси од кои тие се дел. Овде спаѓа и разновидноста во рамките на еден вид, меѓу видови, и на екосистеми. |
| Биотрговија | Собирање, производство, трансформација и комерцијализација на стоки и услуги што произлегуваат од биолошката разновидност според критериумите за еколошка, социјална и економска одржливост. |
| Бренд | Посебен идентитет, приказна и – обично – амблем што се поврзува со одреден производ, локација и/или регион. |
| Буџетирање базирано на перформанси | Напреден програмски буџет, што обично го користат владини тела и агенции за да се покаже врската меѓу средствата на даночните обврзници и исходот од услугите што ги даваат федералните, државните или локалните власти. |
| Вложен капитал | Капитал за нов бизнис или бизнис што се шири што доаѓа од надворешни инвеститори (како поединци, фирми, инвестициски банки и други финансиски институции). Покрај готовина, вложениот капитал може да опфаќа и менаџерска и техничка експертиза. |
| Грант | Неповратни средства или производи што една страна (даватели на грантови) ги дава на примателот. Даватели често се министерства, корпорации, фондации, трустови и развојни донатори, а приматели се често невладини или граѓански организации, образовни установи, фирми и поединци. |
| Групно финансирање | Начин на собирање средства преку колективен напор, обично се бараат онлајн донации за одредена кауза. Обично функционира така што голем број луѓе донираат мал износ пари. Се смета дека постојат четири категории на групно финансирање: базирано на донации или прилози, базирано на награда, базирано на долг и основачки капитал (види дефиниции подолу). |

| | |
|--|--|
| Деградација на живеалишта | Опаѓање на квалитетот на живеалиштето за еден вид, на пример поврзано со промена кај достапноста на храна, покривката или климата. |
| Директиви за природа на ЕУ | Збир на закони, на ниво на ЕУ, што ја штитат природата и биолошката разновидност. Тука, од поважните, се Директивата за птици (1979) и Директивата за живеалишта (1992). |
| Доверителски фондови | Правен субјект што држи имот или средства во име на друго лице, група или организација. Може да содржи пари, имот, акции, бизнис или нивна комбинација. |
| Доверителски фонд за зачувување на биолошката разновидност | Приватни, правно независни институции основани за да се катализираат ресурси и да обезбедат стабилни, одржливи, долгорочни извори на финансии за заштита и одржливо управување со природните ресурси во подрачја со висока биолошка разновидност. Служат како механизми за мобилизирање средства од различни донатори, влади и од приватниот сектор за да се постигнат целите за зачувување на биолошката разновидност. |
| Донаторски фондови | Фондови што инвестираат капитална сума и ја трошат само заработената камата. |
| Доплата | Дополнителен надоместок или давачка што се додава на цената на стоките или услугите од страна на производителите и малопродавачите, а го плаќаат клиентите и потрошувачите. Во еколошки контекст, се собираат дополнителни приходи за поддршка на зачувувањето на природата, какви што се покривање на трошоци за исполнување еколошки стандарди и ублажување на негативното влијание, и како противтежа на регулаторните такси што ги наметнува владата. |
| Европски зелен договор | Стратегија за раст и иницијативи за политики, воведена во 2019 г. со која се одредува патот како економијата во ЕУ да стане одржлива. Дел од целите се да стане климатски неутрална до 2050 г; да се заштити човечкиот живот, животните и растенијата преку намалување на загадувањето; да им помогне на компаниите да станат светски лидери за чисти производи и технологии; и да се постигне правична и инклузивна транзиција. |
| Екоетикета | Екоетикатата ја утврдува вкупната еколошка предност на еден производ (т.е. стока или услуга) во рамките на една категорија производи, врз основа на околности од животниот циклус и ја доделува независна трета страна на производи што ги исполнуваат воспоставените критериуми за еколошко лидерство. |
| Еколошки, општествени и управувачки (ЕСГ) критериуми | Стандарди за работењето на една компанија што ги користат инвеститорите и на пазарите на капитал за да се процени корпоративното однесување и да се проверат потенцијалните инвестиции за нивното еколошко, општествено и управувачко влијание. Еколошките критериуми се во врска со тоа како компанијата се однесува како управител на природата. Општествените критериуми се однесуваат на тоа какви се односите на компанијата со вработените, добавувачите, клиентите и заедниците каде што работи. Управувањето се однесува на лидерството, платата на директорите, ревизиите, внатрешни контроли и права на акционери. |
| Еколошко фискални трансфери | Вградување еколошки критериуми (како заштитени подрачја, управување со сливни подрачја и богатство со биолошка разновидност) во критериумите и формулите што се користат за одредување на прераспределба на фискалните приходи од национално на субнационално ниво. Ова е начин да се наградат и да се надоместат трошоците за локално зачувување на биолошката разновидност. |
| Екосертификација | Процес на мерење, тестирање и верификација дека стока или услуга исполнува одредени еколошки критериуми за перформанси и влијание при производство, продажба или испорака. Обично се прави периодично и со обновување на сертификатот, од независна трета агенција, и се доделува според строги и добро дефинирани критериуми. Повеќето служби за сертификација се поврзуваат со лого (екоетикета). |
| Екосистем | Динамичен комплекс на заедници растенија, животни и микроорганизми и нивното неживо опкружување, кои сочинуваат функционална единица. Се однесува на сите функционални единици на сите нивоа (на пример, зрно сол, бара, шума, биом или целата биосфера). Луѓето се составен дел на екосистемите. |
| Екосистемски услуги | Придобивките што луѓето ги добиваат од екосистемите. Тука спаѓаат снабдувачки услуги како храна и вода; регулаторни услуги како контрола на храна и болести; културолошки услуги како рекреативни и културни придобивки; и потпорни услуги, како рециклирање на нутриентите што ги одржуваат условите за живот на Земјата. |
| Екотуризам | Одговорно патување до природни подрачја со кое се штити животната средина, се одржува добросостојбата на локалното население и опфаќа толкување и едукација. |
| ЕУ acquis | Збирот на права, обврски и правила што се обврзувачки за сите земји од ЕУ како членки на ЕУ. Поделен е во 35 области или поглавја заради преговори помеѓу ЕУ и земјите кандидатки, а за секое од нив се водат посебни преговори. |
| Живеалиште | Локалитет или опкружување каде што живее животно. |
| Загрозени видови | Вид диво животно или растение што се соочува со многу голем ризик на исчезнување во дивината во целиот негов опсег или во значаен дел од него. |

| | |
|---------------------------------------|---|
| Загуба на живеалиште | Област што станала целосно непогодна за еден вид. |
| Задолжници | Долгорочни хартии од вредност што носат фиксна камата, ги издава компанија и се осигурени со средства. |
| Заемни фондови | Професионално управувана инвестициска програма што ги собира на едно место средствата на инвеститорите и ги инвестира во разновидно портфолио на капитал, обврзници и други хартии од вредност. Секој акционер учествува пропорционално во добивките и загубите на фондот. |
| Замена „долг за природа“ | Замената „долг за природа“ е финансиска трансакција во која дел од странскиот долг на земја во развој се простува во замена за локални инвестиции во мерки за зачувување на природата. |
| Заштитено подрачје | Јасно дефиниран географски простор, признат, посветен и управуван, преку правен или друг ефективен начин, за да се постигне долгорочно зачувување на природата со сродните екосистемски услуги и културолошки вредности. |
| Зелено буџетирање | Користење на алатките за носење буџетски политики како помош за исполнување еколошки цели. Овде спаѓа евалуација на еколошкото влијание на буџетските и фискалните политики и проценка на нивната кохерентност за исполнување на националните и меѓународните обврски. Зеленото буџетирање може да придонесе и за информирана дебата и дискусија, базирана на докази, за одржлив раст. |
| Зелена обврзница | Инструмент со фиксен доход, со кој може да се тргува на пазарот на капитал, насочен специјално за собирање средства за еколошки проекти. Обврзниците обично ги издаваат суверени влади, држави, општини или корпоративни субјекти за да соберат средства однапред, со ветување дека на инвеститорот ќе му ја исплатат вредноста на обврзницата плус периодични исплати на камата. |
| Зелен проект | Проект со цел да се подобри конкретен еколошки предизвик. |
| Импакт инвестиција | Инвестиции во компании, организации и фондови со експлицитна намера да се обезбеди мерливо, корисно општествено или еколошко влијание, заедно со финансиска добивка. Најголем дел од ваквите инвестиции ги прават институционални инвеститори, но разни општествено свесни и компании за етички финансиски услуги, инвестициски платформи на интернет и инвеститорски мрежи сега им нудат на поединци можност да учествуваат. |
| Инвеститор „ангел“ | Поединец што користи сопствени средства за да обезбеди финансиска (а понекогаш и друг вид) поддршка за мали старт-ап компании или претприемачи, честопати во замена за сопственост на акции во компанијата. |
| Индивидуален инвеститор | Поединец, непрофесионален инвеститор што купува хартии од вредност за своја сметка наместо за организација или за други. Индивидуалните инвеститори обично работат преку традиционални или онлајн брокерски фирми или други видови инвестициски сметки. |
| Институционални инвеститори | Големи институции, како банки, осигурителни компании, пензиски фондови, синдикални фондови, хеџ-фондови, заемни фондови, фондови што се тргуваат на берза и донациски фондови што купуваат и продаваат хартии од вредност за нивните инвестициски портфолија. Институционалните инвеститори може да инвестираат во име на друг или за себе. |
| Јавен инвеститор | Влади (на национално, субнационално и општинско ниво) како и организации иницирани од влада (како развојни банки и мултилатерални финансиски институции). |
| Каматна стапка | Дел од заем или депозит што му се плаќа на позајмувачот како камата, обично се изразува како годишен процент. |
| Класа на средства | Група од инвестиции што имаат слични карактеристики и подлежат на истите закони и прописи. Обично се подразбира дека има четири класи на средства: акции или сопственички капитал, обврзници или инструменти со фиксен доход, пазар на пари или еквивалент на готовина, и недвижен имот или друг материјален имот (како стока, други финансиски деривати, дури и крипто валути). |
| Климатска адаптација | Мерки за приспособување на моментални или очекувани идни климатски промени, со цел да се намали ранливоста на луѓето и на природните системи од штетните ефекти на климатските промени (на пример, зголемување на морското ниво, поинтензивни екстремни временски настани или небезбедност на храната). Исто така, и најдобро да се искористат сите потенцијални корисни можности поврзани со климатските промени (на пример, подолга сезона во земјоделството, зголемени приноси или намален сезонски стрес врз водите). |
| Комбинирани финансии | Употреба на развојни финансии од владите, развојните банки или од други агенции по олеснителни услови (на пример, стапка пониска од пазарната или во комбинација со техничка помош) за да се катализираат и мобилизираат комерцијални финансии. |
| Компензација за биолошка разновидност | Активности што имаат за цел да го компензираат неизбежното влијание врз биолошката разновидност што го имаат проектите. Ова обично значи инвестирање во обнова или зачувување на еквивалентни ресурси, живеалишта, па дури и видови на друга локација. Целта е да се обезбеди барем да нема нето загуба за биолошка разновидност, а онаму каде што е можно, да има нето придобивка. Компензациите обично се користат како последно средство, дури на крајот на хиерархијата за намалување на штетите, откако еколошката штета на локацијата е намалена и олеснета што е можно повеќе. |

| | |
|---|--|
| Конвенција за биолошка разновидност | Конвенцијата за биолошка разновидност е меѓународен, правно обврзувачки договор со три главни цели: зачувување на биолошката разновидност, одржливо користење на биолошката разновидност и фер и правично споделување на придобивките што произлегуваат од употребата на генетски ресурси. Отворена беше за потпишување на Самитот за Земјата во Рио де Жанеиро во 1992 г., а стапи на сила во 1993 г. |
| Концесија | Договорно право за вршење бизнис или друга активност во дефинирано подрачје, како, на пример, за истражување или развивање на неговите природни ресурси или за понуда на комерцијални услуги (ресторани, сувенирници, тури со водич, хотели). Процесот на селекција за концесија обично се прави преку наддавање. |
| Корпоративна еколошка и општествена одговорност | Корпоративна општествена одговорност е концепт според кој компаниите доброволно ги интегрираат општествените и еколошките прашања во нивните деловни операции и во интеракцијата со чинителите. |
| Маркетинг според кауза | Заемно корисна соработка меѓу профитни компании и хуманитарни фондации или други непрофитни/ од јавен интерес организации, чија цел е да се унапреди продажбата на првите, и каузата на вторите. Честопати се дели дел од приходите добиени од комерцијалната продажба на стоки и услуги, или се воведува дополнителна давачка, донација или доплата на цената на производот. |
| Мерки за ублажување штети | Мерки за елиминација, намалување или контрола на неповолните еколошки ефекти од еден проект. Опфаќаат обесштетување за штетата на животната средина предизвикана од тие ефекти преку замена, обнова, компензација или друг начин. |
| Милениумска проценка на екосистеми | На барање на Генералниот секретар на Обединетите нации во 2000 г., МП беше почната за да се проценат последиците од екосистемските промени за човечката добросостојба и научната основа за активностите потребни да се зајакне зачувувањето и одржливото користење на тие системи и нивниот придонес за човечката добросостојба. Беа вклучени повеќе од 1.360 експерти во светот. |
| Надоместок за користење | Надоместок што се плаќа на сопственик на капацитет за користење на тој капацитет. Се плаќаат надоместоци за многу јавни услуги и капацитети. Во еколошки контекст, надоместоците за користење, меѓу другото, опфаќаат влезници и такси за активности во национални паркови и заштитени подрачја. |
| Намалување ризици од катастрофи | Концепт и практика на намалување на ризиците од катастрофи преку систематски напори да се анализираат и управуваат факторите што предизвикуваат катастрофи, какви што се намалена изложеност на опасност, намалена ранливост на луѓето и имотот, мудро управување со земјата и животната средина и подобра подготвеност за несакани настани. |
| Натура 2000 | Мрежа од суштински локации за размножување и одмор на ретки и загрозувани видови, и ретки видови природни живеалишта што се заштитени сами по себе. Се протега во сите 28 земји на ЕУ, на копно и на море. Целта на мрежата е да обезбеди долгорочен опстанок на највредните и најзагрозувани видови и живеалишта во Европа, наведени на листата во Директивата за птици и Директивата за живеалишта. |
| Одржливо користење | Користење на биолошката разновидност, екосистемите и обновливите природни ресурси на начин и со темпо што не водат кон нивно влошување на долг рок, со што се одржува нивниот потенцијал да ги задоволат потребите и аспирациите на сегашните и на идните генерации. |
| Одржлив развој | Развој што ги задоволува потребите на сегашноста без да се наруши способноста на идните генерации да ги задоволат своите потреби. |
| Опортунитетен трошок | Придобивка, профит или вредност од нешто од што мора да се откажеме за да стекнеме или да постигнеме нешто друго. Бидејќи за секој ресурс може да се најдат алтернативни употреби, секоја постапка, избор или одлука со себе носи и опортунитетен трошок. |
| Општествено одговорно инвестирање (СРИ) | Практиката на инвестирање пари во компании и фондови што имаат позитивен профит и долгорочно влијание врз општеството, животната средина и работењето. |
| Офшор инвестиција | Чување средства во јурисдикција што не е земјата на живеење. Овој поим може да се употреби за да се опишат странски банки, корпорации, инвестиции и депозити. Оф шор јурисдикциите се општоприфатен начин за намалување на даноците што им се наметнуваат во повеќето земји на малите и на големите инвеститори. |
| Пазар на капитал | Пазар каде што купувачите и продавачите тргуваат со финансиски хартии од вредност (како обврзници, акции, задолжници и други долгорочни инвестиции). Тие нудат механизам за канализирање на богатството на штедачите и инвеститорите до оние на кои им е потребен капитал, како компании и влади. Примери за ова се берза, пазарот на обврзници, пазари за валута и странска валута. |
| Париски договор за климатски промени | Договор постигнат во 2015 г. од потписничките на Рамковната конвенција за климатски промени на Обединетите нации. Тој воспоставува глобална рамка за да се избегнат опасни климатски промени преку намалување на глобалното затоплување на под 2°C и вложување напори тоа да се ограничи на 1,5 °C. Има за цел и да ја зајакне способноста на земјите да се справат со влијанието од климатските промени и да ги поддржи во овие напори. |
| Непримерна субвенција | Субвенции што поддржуваат или стимулираат одреден сектор или активност што имаат долгорочни неповолни општествени, економски и/или еколошки ефекти. Примери за ова се субвенции што поттикнуваат (неодржливо) производство и експлоатација на земјоделството, фосилните горива, водата и риболовот. |

| | |
|---|--|
| Плаќања за екосистемски услуги (ПЕС) | Трансфер на готовина или други ресурси меѓу корисниците на екосистемска услуга и давателите. Ова е начин да се операционализира пристапот „корисникот плаќа“ во однос на екосистемските услуги. Освен тоа што генерираат финансии, тие служат и како поттик за управувачите со земја и ресурси да ги зачуваат биолошката разновидност и екосистемите при вршење на своите стопански активности. |
| Поглавје 27 за Животна средина | Дел од правото на ЕУ што се занимава со животна средина, содржи повеќе 200 важни правни акти што се однесуваат на хоризонтална регулатива, квалитет на вода и воздух, управување со отпад, заштита на природата, контрола и управување со ризик од индустриско загадување, хемикалии и генетски модифицирани организми (ГМО), бучава и шумарство. За сообразување со правото, потребни се значителни инвестиции. |
| Приватен инвеститор | Поединци и компании што инвестираат свои пари во компанија. |
| Принцип „без нето загуба“ | За да се избегне нето загуба кај биолошката разновидност и екосистемските услуги, штетите што се резултат на човечка активност мора да се избалансираат така што да има барем еквивалентна придобивка. |
| Принцип загадувачот плаќа | Загадувачот треба да го сноси трошокот за мерките за намалување на загадувањето според обемот на штетата што е направена на општеството или доколку е надминато прифатливото ниво (стандард) на загадување. Принципот „загадувачот плаќа“ е дел од Декларацијата за животна средина и развој од Рио 1992, договорена на Конференцијата за животна средина и развој на ОН (УНЦЕД, попознат како Самит за Земјата). |
| Принцип „корисникот плаќа“ | Принципот „корисникот плаќа“ е пристап во одредување на цената што се темели на идејата дека ресурсите најефикасно се распределуваат кога потрошувачите ја плаќаат целата сума на чинење на стоките и на услугите што ги користат. |
| Програмско буџетирање | Буџет дизајниран за конкретна активност или програма. |
| Производи базирани на биолошка разновидност | Производи што зависат од или се добиваат од биолошки ресурси (вклучувајќи и видови, гени и екосистеми) како главна сировина. |
| Производи „пријатели“ на биолошката разновидност | Производи што се собрани, произведени и/или преработени на начин што не е штетен за биолошката разновидност или, по можност, ги унапредува нејзиното зачувување, одржливо користење и правична распределба на придобивките меѓу чинителите. |
| Револвинг фонд | Фонд што може континуирано да се обновува и надополнува со нов доход, на редовна основа. |
| Рестаурација | (на екосистеми) Сите клучни еколошки процеси и функции повторно се воспоставуваат, а повторно е воспоставена и целата првична биолошка разновидност. |
| Ризични видови | Растителен или животински вид што генерално се смета дека во блиска иднина ќе стане загрозен во целиот или во голем дел од обемот. |
| Сервитут за зачувување на биолошката разновидност | Доброволен правен договор што трајно го ограничува користењето на земјиштето за да се заштитат неговите вредности за зачувување на биолошката разновидност. |
| Сертификација | Процесот на мерење, тестирање и верификација дека стока или услуга ги исполнила наведените услови во производството, продажбата или испораката. Обично се врши периодично, во повеќе наврати, од независна трета агенција, и се доделува според строги и добро дефинирани критериуми. |
| СМАРТ-индикатори | Акроним што означува: специфично, мерливо, остварливо, релевантно и временски ограничено. Целта е јасно да се стави до знаење што и кога треба да се постигне и како ќе знаете дали сте успешни. |
| Субвенција | Средства или други бенефиции (обично во форма на готовинска исплата или даночно намалување) што обично ги доделува државата или некое јавно тело за да се поттикнат одредени индустрии, сектори или активности, или да се одржи ниска цена на стока или услуга. Субвенција вообичаено се дава за да се отстрани некаков товар и често се смета дека е во општ интерес на јавноста, се доделува за да се унапреди некое општествено добро или економска политика. |
| Ублажување на климатските промени | Мерки за да се намалат, стабилизираат или да се спречат емисии на стакленички гасови што ја задржуваат топлината во атмосферата, на пример преку намалување на изворите на овие гасови (согорување фосилни горива за струја, топлина и транспорт), зајакнување на „резервоарите“ што ги акумулираат и чуваат овие гасови (океани, шуми, мочуришта, прерии и почви), или усвојување нови и подобри технологии (обновлива енергија, модернизирање на стара или неефикасна опрема, подобар дизајн и планирање). |
| Ублажување (види Ублажување на климатски промени) | Во специфичниот контекст на климатски промени, мерки да се намали, стабилизира или да се спречи емисијата на стакленички гасови што ја задржуваат топлината во атмосферата, на пример преку намалување на изворите на тие гасови (согорување фосилни горива за струја, топлина и транспорт), зајакнување на „резервоарите“ што ги акумулираат и чуваат овие гасови (океани, шуми, мочуришта, прерии и почви), или усвојување нови и подобри технологии (обновлива енергија, модернизирање на стара или неефикасна опрема, подобар дизајн и планирање). |

| | |
|--|--|
| Управител на фонд | Лице или фирма што го држи и администрира имотот или средствата во полза на трета страна. |
| Управување со јавните финансии | Збир на закони, правила, системи и процеси што ги користат суверени нации (и субнационални власти) за мобилизирање приходи, распределба на јавни средства, извршување јавни трошоци, образложување на средствата и ревизија на резултатите. Пошироки цели на управувањето со јавните финансии е да се постигне севкупна фискална дисциплина, да се распределат ресурси за приоритетните потреби и ефикасно и ефективно да се распределат јавните услуги. |
| Финансирање со акционерски капитал | Финансирање од инвеститори или од акционери во замена за удел во сопственоста на компанијата (купување акции). На инвеститорите не им се враќаат парите, но сакаат да ја поддржат компанијата и на крај ќе го продадат својот дел, идеално по највисока цена. |
| Финансирање долгови | Пари што мора да се вратат, обично со камата, со услови што ја одредуваат висината на заемот, каматната стапка и датумот на доставување или обновување. Може да биде во вид на заем од банка или од друг финансиски посредник, или хартии од вредност како владини и корпоративни обврзници, сертификати за депозит и заложни хартии од вредност. |
| Финансиска добивка | Профит што се заработува од инвестиција во одреден период. Обично се изразува како процентуален дел од првичната инвестиција. |
| Фискален биланс | Разликата меѓу приходите и расходите на владата. Кога билансот е негативен, владата има фискален дефицит. Кога билансот е позитивен, владата има фискален суфицит. |
| Фискална децентрализација | Трансфер на обврските за расходи и приходи на пониско ниво на власт. |
| Фискален инструмент | Фискални инструменти се буџетот, даноците, јавните расходи, јавни работи и јавен долг. Се користат за да влијаат врз економијата, така што со потрошувачката и даноците се поттикнуваат или се ограничуваат приватни расходи за потрошувачка и инвестиција. |
| Фискална распределба (позната и како хипотекација) | Одделување на дел или цел извор на јавни приходи од одреден данок за конкретна расходна цел (како зачувување на животната средина). |
| Фрагментација на живеалиште | Процес и резултат на поделба на подрачја со гранични живеалишта во посебни парчиња. |
| Хартии од вредност | Финансиско средство што има вредност и може да се тргува. Хартиите од вредност обично се класифицирани како сопственички капитал (како акции) или долгови (како обврзници и задолжници). |
| Хиерархија за ублажување | Во специфичниот контекст на зачувување на животната средина, биолошката разновидност и екосистемите, хиерархијата на ублажување е дефинирана како: избегнување (мерки што се преземаат да се избегне влијание уште од почетокот), минимизирање (мерки што се преземаат да се намали времетраењето, интензитетот и/или обемот на влијанието што не може целосно да се избегне), компензација (мерки што се преземаат да се компензира за значителните неповолни влијанија што не можат да се избегнат, минимизираат и/или рехабилитираат или обнова, за да нема нето загуба или по можност да има нето придобивка за биолошка разновидност) и надоместок (мерки да се надомести или да се плати отштета за загуба на биолошка разновидност предизвикана од проект што не може да е без нето загуба или да има нето придобивка). |
| Хипотекација (позната и како фискална распределба) | Одделување на дел или цел извор на јавни приходи од одреден данок за конкретна расходна цел (како зачувување на животната средина). |
| Цели за биолошка разновидност од Аичи | Целите за биолошка разновидност од Аичи се вклучени во Стратешкиот план за биолошка разновидност 2010-2020, усвоен од Конференцијата на потписнички на Конвенцијата за биолошка разновидност 2010. Тие сочинуваат 20 временски ограничени, мерливи цели за зачувување на биолошката разновидност, што треба да се исполнат до 2020 година. |
| Цели за одржлив развој | 17 цели што ја поткрепуваат Агендата за одржлив развој 2030, усвоени од сите земји членки на ОН во 2015. Тоа е итен повик за дејствување на сите земји во глобално партнерство, а во исто време и согледување дека за да се стави крај на сиромаштијата и на другите недостатоци, мора да има стратегии што го подобруваат здравството и образованието, ја намалуваат нееднаквоста и поттикнуваат економски раст – и напори за справување со климатските промени и заштита на океаните и на шумите. |



german
cooperation

DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Implemented by

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Издадено од
Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Седишта во
Бон и Ешборн, Германија
Отворен Регионален Фонд за Југоисточна Европа – Имплементација
на договори за биодиверзитет (ОРФ БДУ)
GIZ - ORF BDU / ГИЗ – ОРФ БДУ
Булевар Михаила Пупина 115Д/IV
Београд, Србија
Т: +381 (0)11 425 22 88
Kristina.kujundzic@giz.de
giz-serbien@giz.de
<https://www.giz.de/en/worldwide/72799.html>
<http://balkangreenenergynews.com/category/giz-orf-bd/>

Издание
Мај 2020

Дизајн
Ненад Мирковиќ
Нови Сад, Србија

Фотографија
Борис Ерг

Текст
Младен Лазиќ и Луси Емертон

Превод / Лектор
Емили Сапунџија / Виолета Караџоска Стојанова

Мислењата наведени во оваа публикација го претставуваат мислењето на авторите и не нужно ги одразуваат ставовите на Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH и Германското Сојузно министерство за економска соработка и развој (БМЗ).

Во име на
Германското Сојузно Министерство за Економска Соработка и
Развој (БМЗ).

